

Hontalanok karácsonya

Szalai Vincéné, Kovács Mariska: 1946 karácsonya – deportálás

Szeretném papírra vetni, amire emlékezem. Hogy emlékezzenek testvéreim és gyermekeink, utódaink!

Nyolc éves voltam, nagyon hideg volt. Egy lovas gazda jött a faluból, hogy kivigyen minket a tanyi (nemesócsai*) vasútállomásra. Ruhaneműt, vánkosokat raktak fel a kocsira, minket meg a ruhák közé.

A mi családukban öten voltunk gyerekek: én, Erzsi, Lajcsi, Mancsi és Kató, szüleink: az orosz fogságból éppen megtért 37 kg-os apám, Kovács Ignác, terhes édesanyánk, Mező Margit és drága, jó nagyanyánk – nyanya, mi így hívtuk őt – özvegy Kovács Ignácné, Kántor Eszter. Velünk még négy családot vittek: Szajkóék, Szabó Károlyék (nyüszöri*), Fél Kálmánék (bambuc*) és Bódis Pista bácsiék. Emlékszem, fiatalok is voltak: Nagy Benő és menyasszonya Mészáros Lina, Szabó Lajos, Vörös Karcsi, Komjáti Lajos (calék) és a nagybácsink Mező Imre.

Egy szlovák ember jött értünk, úgy mondták, munkára toborzott családokat, de valójában magyarokat vittek kényszermunkára. Emlékszem, nyanya nagyon sírt, hogy itt kell hagyni a házat, állatokat, bútort. Az az ember azt mondta, hogy lesz ott ház és olyan fényes bútor, amiben meglátjuk magunkat.

Azután az éjjelre emlékszem a vonatkupéban – addig még vonatot sem láttam: sötét volt, csak kevés fény szűrődött be a kupéba, csak itt-ott égett egy-egy lámpa. Eleinte nagyon hideg volt. A gyerekek sírtak, az én kisebb testvéreim is, fáztunk, szomjasak voltunk és éhesek. Szegény szülők a sok batyu között keresték a kenyeret, vizet. A fiatalok felmásztak a csomagtartókra. Úgy a fülemben cseng a legények dala: „Nádfedél, faluvég, eljutok-e haza még!” Azóta tudom, mit jelentett akkor ez a dal nekik és nekünk!

Így értünk Pozsonyba a sok gyerekkel, ruhákkal, meg szegény nyanya a serblivel (éjjeli edény), ami a gyerekeknek úton-útfélen kellett. Nagyon világosan emlékszem, hogy gyalog kellett Pozsony utcáin menni. Később tudtam meg apáméktól, hogy a kisállomásról (akkor még a „Cintorinská”-n volt*) a nagyállomásra (főállomás*) mentünk. Nagy csapatban vonultunk, de nemcsak mi, mások is, hiszen a háború után mindenki járkált munka, megélhetés után. A kisebb gyerekek sírtak. Sokan megálltak, sajnálkozva nézték a gyerekeket. Meg is kérdezték ilyen kalapos városi nagyságák, hogy

hova megyünk ilyen hidegben ennyi sok kis gyerekkel. Kinek-kinek válaszoltak a szüleink: „Nem tudjuk hova visznek, csak azt tudjuk, menni kell!” Emlékszem, elől mentünk, Komjáti Lajos bácsi vezetett engem és Erzsi húgomat. Egy kalapos néni sajnálkozva megkérdezte, hova megyünk. Lajcsi bá' drasztikusan felelt: „pi...ba!” Apám rászólt: „Ugyan Lajos, miért mondasz ilyet?” Így jutottunk el az állomásra.

Édesapám elbeszéléséből tudom: A szlovák ember megvette mindenkinek a jegyeket a további útra, elmondta neki, hol kell leszállni, ott már várnak ránk. Tudni kell, édesapám a cseh hadseregben szolgált a háború előtt, így tudott csehül. Ő tolmácsolt a többieknek. (az ultit is).

Még sötét volt, kora hajnal, amikor jött a kalauz és le kellett szállnunk. De bizony nem várt senki, még csak egy ház, vagy valamilyen megállóféle sem volt. Nagy hó volt, hegyek, sötét, nagyon hideg és erős szél fújt. Édesapámék találtak egy odúfélét. Később mondták, hogy egy háborúban szétlőtt vonat kupéja volt, még ajtaja sem volt. Ide hordtak be minket, gyerekeket.

Nagyon hideg volt, és fáztunk. Erre sokszor visszatérek, vékony kis cipőink voltak, otthon nem voltak olyan kemény telek, mint ott a hegyek között. Apámék, mivel ő tudott csehül, elindultak a fény irányába a nagy hóban. Később mondták, hogy az a világosság volt a falu Pravice, ahova a papírunk szólt. Abban a faluban volt már egy család Csicsóról, a Bódis Imre bácsiék. Nem tudom, Imre bácsinak milyen szerepe volt abban, hogy mi is abba a faluba kerüljünk a többi csicsói családdal. Ő jött értünk és lovas szánnal elvitt minket a házukba. Meg voltunk fázva, sírtunk, éhesek voltunk. Felesége, Erzsi néni ágyba rakott minket, betakart dunyhával, meleg teát és cukros kenyeret adott. Aztán estefelé jött egy pocakos ember, ő volt a major intézője – „Pane šafár” („sáfár úr”). Összecsomagoltak minket és egy nagy házba vittek, ahol úgy emlékszem, egy sparhelt (tűzhely) és ágyak voltak. Az ágyakban még szalmazsák sem volt. Édesapám deszkákat fűrészelt - gondolom, a ház udvarán szedte össze - ágydeszkának. Nyanya meg édesanyám a velünk hozott gúnyákból (öltözék*) raktak az ágyakba, meg egy-két vánkost. Erre fektettek minket és betakartak. A poggyásunk, ruháink és a hazulról hozott élelmiszer, kis liszt, zsír, hús – mert apámék otthon levágták a malackát és odacsomagolták – csak másnap érkezett meg a vagonnal. Apám, amikor kicsit megnyugodtunk, felmelegedtünk, - a későbbi elbeszélésből tudom – kiment az udvarra, ahol egy szép, nagy pincét talált tele élelemmel. Rögtön hozott fel krumplit, amit a rédliben (sütő) megsütöttünk. Már nagyon éhesek voltunk, örültünk a krumplinak. Bár ne tette volna szegény apám! Rémálom volt, ami azután történt! Jött egy nagypofájú cseh ember, kiabált, hogy mert apám a krumplihoz nyúlni, az az övé. Mutatta a kezével, hogy lelövöldöz minket, és fel leszünk akasztva. Sírtunk, emlékszem, anyám és nyanyám is. Az volt a szerencse, édesapám meg tudta magyarázni csehül: minket úgy hoztak ide, a vagon még nincs itt, és éhesek vagyunk. Nem akartunk senkitől sem lopni. Azt hittük, a pince a házhoz tartozik, és csak egy kosárka krumplit hozott apám a gyerekeknek. A kiabálós ember megértette amit apám mondott neki, és elment. Egyszer csak

kopogott valaki, és nagyon megijedtünk, mert a kiabálós jelent meg az ajtóban. Már nem kiabált, egy üveg bort hozott, leült, beszélgettek.

Egy-két nap múlva tartottuk a karácsony estét. Szerencsére a vagonba karácsonyfát is tettek, csak szaloncukor nem volt. Édesanyám és nyanyám nem tudom honnan, vettek fehér papírt és szép formára nyírták. Formára vagdalt kenyérhéjat csomagoltunk bele. Édesanyám mondta, hogy a Jézuska nem tudja, hogy Csehországba vittek minket és hova kell a karácsonyfát vinni, de jövőre már fogja tudni, és nem nekünk kell készíteni.

Aztán arra emlékszem, az udvarban volt egy fáskamra. Egy napon, a fiatalok, akik velünk jöttek, mind ott voltak. Benő bácsi igen kiabált a későbbi feleségére, Lina néniére. Még meg is rázta, ő meg nagyon sírt. Később, már itthon megkérdeztem édesapámat, hogy az akkor mi volt. Elmondta, hogy a fiatalok szökni akartak, volt aki a máshova telepített hozzátartozójához, de leginkább haza. De nagyon szigorúan büntették a szökevényeket, akit elkaptak, munkatáborba vitték. Lina nénit nem akarták a legények magukkal vinni, mert úgy mondták, nélküle könnyebben szöknek. Édesapám mondta, sikerült nekik a szökés, szerencsésen megérkeztek. Lina nénit pedig elsegítette a szüleihez, akiket távolabbra telepítettek. Mivel Lina néni sem tudott csehül, édesapám megmagyarázta a kalauznak, hol szállítsa le őt a vonatról. Így ő is megtalálta a szüleit, az ötvenes években, amikor megengedték, együtt jöttek haza.

Itt Pravicében egy hegyen laktunk, örültünk, mert a szánkó csak úgy csúszott le minden oldalról! Aztán tavasszal megszületett a kishúgunk, Rozália. Örültünk a kisbabának, de nekem, mint a legnagyobbknak, sok szomorúságot is okozott. Rossz kislány volt, sokat sírt. A többi gyerek futhatott játszani, nekem kellett dajkálni, a kocsit ringatni, sokszor vele együtt sírtam.

Nemsokára jött a parancs és mennünk kellett egy másik helyre, Karlův Dvůr-ba, egy majorba. Magas kőfal vette körül, vaskapu volt rajta. Bent lakott a „správca – pane šafár” (intéző*), így kellett szólítani. Itt voltak az istállók a tehennel, és egy pár ló. Édesapám hajtotta a lovakat, takarmányozta őket, tejet hordott a másik faluba, trágyát a majorból a sáncba. Nekünk a majoron kívül volt a lakásunk. Szegény nyanyánknak teheneket kellett fejni, meg is tanult csehül egy-kettőre. A major közepén állt egy nagy motorral működő kerek kút, amit naponta csak egyszer engedtek meg egy fél órára. Ezalatt kellett mindenkinek vizet vinni, hogy elég legyen másnapig. Mosáshoz az egész család vizet hordott. Egyszer nagymosáshoz készültünk, már minden edény tele volt. Nyanyánk még egy kannával szaladt, de hallotta, hogy már halkul a motor, és kiáltott: „Pane šafár, ešte jeden pytel vodu!“ A „správca“ úgy nevetett, majd megpukkadt. Az édesapámnak alig tudta elmondani, hogy a nyanya egy zsák (pytel) vizet kért, egy vödör (kibel – köznyelven*) helyett.

Erzsinek és nekem nagyon emlékezetes ez a Karlův Dvůr. Itt indítottak minket iskolába a majorhoz közeli kis településre. Kolóniának hívták. Nem volt messze, de először menni iskolába is nagy

dolog! Hát még nekünk a csehek közé! Senkit sem ismertünk. Első napon édesapánk elkísért minket. Amikor otthagyt, azt hittem ott halunk meg! Aztán lassan beletörődtünk. Később már nyanyánk kísért át a hídon és egy kis erdős réten, onnan már ketten mentünk. Jött a tél, vékony cipőnk volt, ott meg nagy hó volt, fáztunk, különösen a lábunk. Nyanyánkat elhívta egy idősebb házaspár takarítani meg mosni. Ők adtak neki egy pár szűrszerű csizmát. Aztán már jó volt, az egyik nap az Erzszi lábán volt a csizma, másik nap az enyémen. Ezt a telet itt húztuk ki.

Ez is itt történt: Nem lehetett dohányt kapni, de a majorhoz közel volt egy dohányföld és egy kis fás rész. Egy napon elvittük a Rózsit kocsiban sétálni – mintha szegény anyáméknak olyan jó soruk lett volna. Engem is vittek, én nem tudtam semmiről. Anyám mondta, vigyázzak a kicsire, mindjárt jönnek. Egyszer csak látom, apám néz jobbra, majd balra, majd anyám jön egy csomó zöld dohányval. Begyömöszöli a kocsiba a vánkos alá, és rá a Rózsit. Akkor még nem tudtam, miért a nagy gyorsaság. Később értettem meg, hogy akkor ezért börtön járt, kiváltképp nekünk, akik úgymond „háborús bűnösök voltunk”.

Azért volt jó dolog is, amit nem tudok elfelejteni. Mivel apám tudott csehül, ő volt a mindenes. Ő járt be a faluba élelemért a többi magyar családdal is, két lóval, a Fridával és Fuksszal. Ahogy megállt a lovakkal, futottunk ki, hozta a „boltbelit”. Akkor csak jegyre lehetett kapni élelmiszert. (Az állami gazdaságban dolgozók többet kaptak, a földműves szövetkezet tagjai szinte semmit, sőt még be is kellett szolgáltatniuk.*) Volt nagy öröm, amikor rakta ki a cukrot, lisztet és egy nagy csomagot tett az asztal közepére! Hát tátva maradt szemünk-szánk! 5kg tehénvaj volt – ma finoman teavajnak hívják. Hat gyerek volt hál’ Istennek, anyánk kente, nem sajnálta tőlünk, ehettünk kedvünkre. Addig még vajat sem láttunk! Utána meg elővette a 6 gyerekre kapott cukorkát, de csak szemenként adagolták, mert az egy hónapra volt. Ez akkora élmény volt és öröm, hogy még most is beleborzongok. Addig csak a pirított cukrot meg a bucskorszíjat (bocskorszíj*), savanyúcukorkát ismertük, amit a nyanya vett az Elekes boltjában, (Csicsó, Alsó utca*) amíg nem jegyre volt. Jegyre csak a gyerekek kaphattak cukorkát, egy gyerek egy hónapra 20dkg kemény és 20dkg csokoládés cukorkát.

Tavasszal aztán továbbköltöztettek Baraticére. Nagyon szép hely volt egy hegy alján, mintha a ház a hegyből nőtt volna ki. Valamikor németek lakhatták és gazdagok voltak. Az udvar zárt volt, istállókkal, ólakkal, egy kis konyhakerttel. A padlásra a hegyről lehetett bemenni. Ott már jobb volt, helyben volt az iskola, értettük a nyelvet és beszélni is tudtunk. Egy napon azt mondta a tanító úr – „pán učitel: ”Zítza doneste kapesníčky!””. (Holnap hozzatok zsebkendőt!*) Otthon mondtuk édesanyánknak, szegény, hogy a miénk szép legyen, a nagymamától kapott damasztabroszhoz tartozó hagyományos, rojtos kis szalvétából adott egyet Erzsinek és egyet nekem. Másnap a „pán učitel” kérte, hogy mindenki nyújtsa fel. Mi is felmutattuk a kis rojtos szalvétát, odajött, megsimogatta a fejünket és mondta: „Aj vy máte kapesníčky, ano?” (Nektek is van zsebkendőtök,

igen?*) Mi pedig örültünk, hogy nem felejtettük otthon a zsebkendőnket. Még az is jó volt az iskolában, hogy minden nap kaptunk egy szelet kenyeret, meg egy kis tálkában „omáčka-t” (mártás*). Nem tudom miből volt, de az íze még néha most is visszatetszik.

Közel volt hozzánk a major, az állami birtok, ahol édesapám a lovakkal dolgozott. Egy reggel mielőtt iskolába mentünk, az utcai ablaknál a Katót öltöztettem, mikor egyszerre sötét lett. Pedig amúgy szép napsütéses reggel volt. Nézzük, hát kigyulladt a major. Ott már villanymotorral szecskáztak és a villanytól a padláson kigyulladt a széna meg a szalma. Az emberek jajveszékelték, az állatokat elengedték, bögve futkároztak az utcákon. Mi csak az ablakból nézhettük, sok tűzoltóautó jött, akkor láttunk ilyet először. Nagyon nehezen tudták eloltani a tüzet. Pár nap múlva, nyanya elvitt megmutatni, még mindig füstölögtek a romok. Másik alkalommal, éppen az iskolából jöttünk meg, leraktuk kis szatyrainkat, amiket édesanyánk rongyból varrt. Megint hirtelen sötét lett, de most jégeső zúdult a falura. Úgy lapátolták el, mint a havat. Iskolánk a hegyoldalban volt, a lezúduló jég kidöntötte az oldalát. Talán az Isten akarta, hogy olyankor történjen, amikor már nincsenek gyerekek az iskolában.

Már tudtunk csehül, voltak barátaink, kint játszottunk estefelé, amikor megszólalt a hangosbemondó – ott már volt ilyen. Egy lassú hang, mintha sírna, bejelentette, hogy meghalt Beneš köztársasági elnök. A népek jajveszékelték, futkostak. Minket nyanya berendezett, már úgyis este volt. Vacsora után aztán lefekvés, ima és alvás! De hallom ám, mit beszélgettek a szülők, meg a többi magyar, akik átjöttek. „Az köllött neki, bár hamarabb halt volna meg, akkor most mi otthon lennénk!”

Egy napon kelünk fel, kicsitől nagyig mind piros foltokkal a testünkön, viszketünk, vakaródzunk. Nézik, hát annyi a bolha, mint a mák! Apám elment és egy fehérkabátos emberrel jött vissza. Nem mehettünk iskolába, bekentek minket fekete kenőccsel, az ágyban a szalmát megszórták valami nagyon bűdössel – később tudtam meg – naftalinnal. Apám mondta, hogy a bolhák a padlóból jönnek. Hívták a „pane šafár”-t, aki a másik faluba rendelt minket, Stašikovice-be. Az a lakás viszont nem volt lakható, javítani kellett. Egy öreg, Kavolec bácsi lett a kőműves, anyám meg a majterkeverő (malter). Amikor elfogyott a malter, kiabált anyámnak: „Kovácsku, maltu, maltu!” (Kovácska, maltert, maltert!*) No, elkészült a ház, odahurcolkodtattak minket. Ott volt a legjobb, már elég nagyok voltunk. Ha nem akartuk, hogy a mama értse, csehül beszélünk. A szomszédban lakott egy korunkbeli Jenda nevű fiú. Majdnem minden nap nálunk volt. Mesélte, hogy volt egy bátyja, de meghalt. Édesanyám szerette volna tudni, hány éves volt amikor meghalt. Megkérdezte: „Ty, jak starý vót mikor umzsel vót?” (helyesen: Ty, jak starý byl, když zemřel?, Te, milyen idős volt, mikor meghalt?*) A fiú csak nézett, nézett, nem értette. Aztán mi lefordítottuk. Volt ott egy kisleány, Jozefka, „hibás” (nyomorék*) volt, senki nem barátkozott vele. Mi sajnáltuk és barátkoztunk vele. Volt egy kutyánk is Puntya, aranyos, húséges kutya volt.

Itt már édesanyámnak is dolgozni kellett, mert hisz munkára vitték ki a magyarokat! Rózsit rá lehetett bízni a „babička”-ra (nagymama*) – a csehek hívták úgy a nyanyát. Édesanyámra a növendék borjúkat bízta. Anyám még nagyon fiatal volt, apám és mi az Erzsivel segítettünk neki. A mi dolgunk volt, hogy az istálló padlásáról ledobáljuk a szénát és segítettük behordani, mert fülessel (füles kosár*) kellett a takarmányt a borjúk elé hordani. A padlás jó magasan volt, hogy könnyebben tudjuk a takarmányt ledobálni, édesanyám elvette a létrát. Egyszer fent voltunk, amikor látni véltem a boszorkányt. Mondtam Erzsinek, ő meg uzgyi, már ugrott is le, én meg utána, egyenesen a hátára. Szegény Erzs elájult.

Közel volt az iskola. Egyszer jött az iskolába egy pap bácsi – így hívtuk. Mondta, hogy elsőáldozóknak kell lennünk, és templomba kell járnunk, ami a másik faluban volt. Én már voltam elsőáldozó 1946. májusában. Mutattam neki az imakönyvemet és az elsőáldozási szentképet. Nem baj, mondta, leszel újból a testvéreddel. Így lettem másodszor is elsőáldozó 1948-ban. Prostomeřice-nek hívták a falut, szerencsére közel volt. Meg kellett tanulnunk csehül imádkozni. Ezt az imát még ma is tudom: „Pane Ježíše, tyto a všech hřích

ze srdce litují, protože jsem Tebe zarmoutila,

a spravedlivý trest si zasloužila.

Chci se opravdu polepšit

A své hříchý napravit.”

(Úr Jézus, ezeket és minden bűnömet bánom, mert vétkeztem ellened, és az igazságos büntetésre rászolgáltam. Igazán meg akarok javulni és a bűneimet jóvátenni.*)

A tisztelendő úr azt mesélte erről az imáról, hogy egyszer egy templomban, ami tele volt emberekkel, tűz ütött ki, és nem tudtak kijönni. Egy kislány ezt imádkozta, és mindnyájan megmenekültek. Én is sokat imádkoztam, hogy hazamehessünk. A többi kitelepített is sokszor ájtött hozzánk. Esténként arról beszélgettek, hogy amint lehet, hazajövünk. De még jó ideig ott kellett maradnunk!

A házunktól nem messze volt egy erdő. A vadászok gyakran jártak előttünk, mentek vadászni. Egy reggel a mi kis Puntyánkat véres nyakkal, nyüszítve találtuk a fal mellett. Nem lehetett megmenteni. A szomszéd fiú apja átvitte és ebédet készítettek belőle. Jenda nekünk is hozott át belőle fasírtot, de mi nem eszünk kutyahúst, és a kiskutyánkat is nagyon sajnáltuk. Ez maradandó emlék az életünkben. Aztán az is érdekes volt, hogyan vettünk cipőket Znojmban. Nyanya hozott vesszőket és a talpukhoz mérte, levágta és színes cérnával megjelölte: ez a Lajcsié, ez a Mancié, Ketten mentünk a nyanyával Hodonínba a vasútállomásra gyalog, onnan vonattal Znojmba. A „batyában” (Baťa cipőüzlet*) ismerték a magyarokat. Nem voltak mérgesek, amikor elővettük a vesszőket. A vesszőt a cipőbe tettük, ha végigérte, jó volt a cipő. Nem lehetett sok cipőt venni, mert az is jegyre volt és a pénz is kevés volt.

Így teltek a napok, az évek, míg végül az ötvenes években hazakerültünk.

Egy nagyon kedves emlékem van még, már itthonról. Bódis Pista bácsiék utánunk jöttek haza és hoztak egy levelet Karlův Dvůr-ból, egy nagyon kedves barátnőmtől. Idősebb volt tőlem, sokat tanultam tőle, nagyon szeretett, sajnálta, hogy nem tudtunk elbúcsúzni. A levél hátulján küldött egy verset, amit megtanultam, mint egy imát. Íme a vers Marie Švamovától:

„Král má svou korunu,
A ptáčík svobodu,
Andělíček nebe,
A já Maryško Tebe!“

(A királynak koronája van, a kismadárnak szabadsága, az angyalkának mennyországa, nekem pedig Te vagy Mariska.*)

Szalai Mária, Csicsó, 2007. november 20.

*A sok elszennvedett igazságtalanság, tragédia ellenére, az egyszerű emberek mégis szépen éltek együtt:

Szlovák magyar együttélés Csicsón

Közel 60 évvel ezelőtt, amikor az alapiskolából kiálltunk, ifjúsági csoportot alapítottunk. Úgy nevezték ČSM – Československý svaz mládeže – Csehszlovák ifjúsági szövetség*. Tánccsoportot, színjátszó csoportot alakítottunk! Ifjúsági szervezetünk elnöke Győri István volt. Ő szervezte a műsorokat. Nagyon lelkes vezető, szervező volt. Tavasszal majálist rendeztünk, daloltunk, táncoltunk a kastélyparkban a rózsadombon. Nyáron arató ünnepséget tartottunk. Az aratókoszorút végigvittük a falun, dalolva, táncolva. Este meg aratóbál volt, az egész falu mulatott. Aztán télen színdarabokat tanultunk, amit Mátéffy Miklós tanító úr és Sárközi Ilonka tanító néni tanított be. A próbák a moziteremben voltak. (* Keserű bácsi mozija a zárda mellett volt. Már nincs meg.) Bizony, volt olyan, hogy hazulról hoztuk a fát a kályhába, annyira hidegek voltak. A falunak nem volt pénze szénre, de mi lelkesen tanultuk a színdarabokat a falu lakosainak örömére. Két-három színdarabot játszottunk minden télen. A kellékeket a faluban szedtük össze a régi ládafiából. A kulisszákat, háttérteret Mátéffy tanító úr festette. Nagyon szépek voltak! Minden alkalommal telt házzal játszottunk! A táncokat Sárközi tanító néni tanította be, és hozzá a dalokat is. Táncainkba, dalainkba mindig bekapcsolódtak a háború után ideköltöztetett szlovák családok gyermekei is. Minden ünnepi eseményen részt vettek, daloltak, táncoltak velünk. Vasárnaponként együtt táncoltunk a kocsmaudvaron, ahol összejöttünk. (* nagykocsmá, ma Csente kocsmá) Volt egy rozoga gramofonunk, tudtunk venni egy-két üveg piros vagy sárga krakedlit (*málna – üdítőital) és

végig daloltuk, táncoltuk a délutánt. Daloltunk magyarul, szlovákul. Bármilyen ünnepi fellépésünk volt, jöttek a szlovák lányok. Nem kellett hívnunk őket. Sajnáltuk, amikor elmentek Csicsóról.

Leírnám a lányok nevét, akiket azóta sem láttam, hogy visszamentek szülőföldjükre. Pedig nagyon szeretném megkérni Őket, hogy mondják el, így élünk együtt 1954-55-ben Csicsón, magyarok, szlovákok! A kedves leányok nevei: Mydliár Irena, Mydliár Božena, Črep Irena és egy fiú Veselovský Lojzo. Üdvözöljük őket Csicsóról, szép emlékek voltak! Akik pedig itt maradtak szlovákok, azóta is megértésben élünk együtt!

Szalai Mária, Csicsó, 2011. december

Fent: Győri Pityu és Veselovsky Lojzo, balról jobbra: Gulyás Edit-Komjáthiné, Németh Ida-Öllósné, Szalai Mancsi-Belákné, Magyarics Vali-Tarcsiné, Črep Irena, Mydliar Irena, Ádám Margit-Nagyné, Kovács Mariska-Ottné-Szalaiiné, Ádám Terus-Molnárné, Borsický Bözsike-Liskáné, Décsi Éva-Félné, Décsi Ilonka-Mezőné

(*Nagy Amália, Csicsó, <http://csicso-nagy.uw.hu>)